

การมีส่วนร่วมในการบริหารแบบ “บ้าน วัด โรงเรียน” ของโรงเรียนวัด สังกัดกรุงเทพมหานคร

THE “BAN WAT RONGREAN” PARTICIPATIONAL MANAGEMENT MODEL OF BUDDHIST MONASTIC SCHOOL UNDER METROPOLITAN ADMINISTRATION

นุชา สระสม¹, ผศ.ว่าที่ พันตรี ดร.นพดล เจนอักษร², ผศ.ดร.มัทนา วังถนอมศักดิ์³, ผศ.ดร.ประเสริฐ อินทร์รักษา⁴

Nucha Srasom¹, Nopadol Chenaksara², Mattana Wangthanomsak³, Prasert Inrak⁴

¹นักศึกษาปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

²ที่ปรึกษาหลัก อาจารย์ภาควิชาการบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

³ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ภาควิชาการบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

⁴ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ภาควิชาการบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อทราบการมีส่วนร่วมในการบริหารแบบ “บ้าน วัด โรงเรียน” ของโรงเรียนวัดสังกัดกรุงเทพมหานคร 2) เพื่อทราบผลของการมีส่วนร่วมในการบริหารแบบ “บ้าน วัด โรงเรียน” ของโรงเรียนวัดสังกัดกรุงเทพมหานครวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้ การเลือกกรณีศึกษาการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิเคราะห์เอกสาร การวิเคราะห์ตามสภาพจริง การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ การตรวจสอบข้อมูล การตรวจสอบความเที่ยง วิเคราะห์ข้อมูล และการนำเสนอข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า

1. การมีส่วนร่วมในการบริหารแบบ “บ้าน วัด โรงเรียน” ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนวัดสังกัดกรุงเทพมหานคร มี 5 ขั้นตอน 1) การมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาและการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน 3) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติและดำเนินการ 4) การได้รับประโยชน์ร่วมกัน 5) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล
2. ผลของการมีส่วนร่วมในการบริหารแบบ “บ้าน วัด โรงเรียน” ของโรงเรียนวัดสังกัดกรุงเทพมหานคร คือ โรงเรียนจัดการศึกษาได้มาตรฐานผ่านเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านนักเรียน 2) ด้านการจัดการศึกษาและการพัฒนานุเคราะห์ 3) ด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ และ 4) ด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมในการบริหารแบบ “บ้าน วัด โรงเรียน”

Abstract

The purposes of this research were to identify : 1) the “ Ban WatRongrean” Participational management model of Buddhist monastic school under The Bangkok Metropolitan Administration, 2) the outcomes of “Ban WatRongrean” Participational management model of Buddhist monastic school under The Bangkok Metropolitan Administration. The instruments for collecting the data were unstructured interview form and opinionnaires,

The research finding were as follows :

1. The participation of “Ban WatRongrean” Participational management model of Buddhist monastic school under The Bangkok Metropolitan Administration consisted 5 steps 1) Brainstorming Participation and Decision-making 2) Planning Participation 3) Implementation 4) Mutual Benefit Participation and 5) Evaluation

2. The outcomes of “Ban WatRongrean” Participational management model of Buddhist monastic school under The Bangkok Metropolitan Administration were to pass the Educational standard of school under The Bangkok Metropolitan Administration, 1) Student 2) method and human resources development 3) learning society and 4) Identity

Keyword: The “Ban Wat Rongrean” Participational management

ภูมิหลัง

การจัดการศึกษาของไทยในอดีตตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงกรุงธนบุรีนั้นเป็นการจัดการศึกษา โดยชุมชนหรือท้องถิ่นที่มีวัดเป็นศูนย์กลางของการจัดการศึกษาโดยการถ่ายทอดของพระสงฆ์เป็นหลักรวมทั้งผู้อาวุโส พ่อแม่ ปราชญ์ ชาวบ้านช่างฝีมือ ได้ร่วมกันทำหน้าที่ให้การอบรมสั่งสอนความรู้ต่างๆ แก่บุตรหลานของตนเองด้วยจึงเป็นการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่นนั้นๆ เยาวชนไทยสมัยก่อนจึงได้รับทั้งภูมิธรรมและภูมิปัญญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากวัด หรือพุทธศาสนาซึ่งเป็นสถาบันทางสังคมที่เก่าแก่เคียงคู่กับชาติไทย เป็นรากฐานของระบบจริยธรรมของสังคมไทยที่เป็นที่ยอมรับยึดถือปฏิบัติเป็นมาตรฐานกันต่อมา ด้วยเหตุนี้วัดและบ้านจึงมีบทบาทอย่างสำคัญในการเป็นเครื่องมือที่ได้ช่วยพัฒนาชีวิตและสังคมไทยมาแต่ในอดีต [1] หากย้อนรอยเรียงภาพการเปลี่ยนแปลงการบริหารการพัฒนาคนของการศึกษาไทยเป็นลำดับมา การเรียนรู้พื้นฐานชีวิตเกิดจากบ้าน คือ คนในครอบครัวในชุมชนท้องถิ่นและจากวัด คือ พระสงฆ์ซึ่งเป็นภูมิปัญญาอาชีพให้คิดเป็นทำเป็นแก้ปัญหาเป็นอ่านออกเขียนได้สร้างมโนสำนึกความดีงามจรรยาบรรณ พัฒนาการเป็นไปตามวัยสามารถอยู่ในสังคมและประกอบสัมมาอาชีพอย่างเป็นสุขยั่งยืนการศึกษาของคนนั้นจึงสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน การเปลี่ยนแปลงการศึกษาเป็นไปตามยุคสมัย โลกที่กว้างใหญ่ทำให้การติดต่อสัมพันธ์ทางของเชื้อชาติศาสนาระหว่างกันของนานาประเทศเกิดขึ้นได้ยากอันเนื่องจากการสื่อสารด้านภาษาและวัฒนธรรมที่แตกต่าง ระบบโรงเรียนจึงเกิดขึ้นตามแนวทฤษฎีการบริหารการศึกษาแบบตะวันตก โรงเรียนกลายเป็นศูนย์กลางในการจัดการศึกษาให้กับชุมชนแทนวัดและบ้านเป็นสถาบันการเรียนรู้ที่ทำหน้าที่แตกต่างจากที่เคยเป็นและการแบ่งบทบาทหน้าที่ทางสังคมของ 3 สถาบันหลักดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงนวัตกรรมชีวิตคนไทยเปลี่ยนไปนักบริหารการศึกษาและนักวิชาการการศึกษาไทยต่างรวมตัวกันเพื่อสร้างกรอบแนวคิดใหม่ในการจัดการศึกษา คือ การให้ชุมชนท้องถิ่นและทุกส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยถือว่าโรงเรียนเป็นหน่วยงานหนึ่งของสังคม สร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคม สร้างวงจรการบริหารและการพัฒนาคนให้เป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน มีนักการศึกษาและนักวิจัย ทั้งหลาย ค้นพบแนวคิด ทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้องไว้จำนวนมากและเป็นที่เชื่อได้ว่าการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาที่สำคัญของความสำเร็จในการนำองค์การไปสู่การปฏิบัติที่เป็นเลิศ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคนของ 3 สถาบันหลัก คือ บ้าน วัด และโรงเรียนนั้นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นฐานของการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับโรงเรียนและชุมชนที่ต้องมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน [2] ปัจจุบันโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่อยู่วัด ซึ่งพระสงฆ์ได้ให้ความอนุเคราะห์ให้พื้นที่วัดเพื่อสร้างโรงเรียนโดยการสนับสนุนของทางราชการและบ้านหรือชุมชนเพื่อเป็นสถานที่บ่มเพาะทางความรู้ให้แก่บุตรหลานในอนาคต ฉะนั้น บ้าน วัด โรงเรียนจึงเป็นหน่วยทางสังคมที่มีความสำคัญทั้งหมด ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาเองจะต้องหาวิธีดำเนินการเพื่อนำแนวร่วมจากสถาบันที่มีอยู่ในชุมชนหรือบริเวณที่โรงเรียนตั้งอยู่ โดยนำ

กระบวนการมีส่วนร่วมมาใช้ในการจัดการด้านการศึกษาให้ประสบความสำเร็จ การบริหารงานในสถานศึกษาจะเกิดประสิทธิภาพได้นั้นจำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารและผู้ร่วมงานที่มีประสิทธิภาพผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องใช้วิธีการที่หลากหลายทั้งที่เป็นศาสตร์และศิลป์มาประยุกต์ใช้เพื่อให้สถานศึกษามีศักยภาพยิ่งขึ้นและพัฒนาให้ทันต่อสภาวะการเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบันและอนาคต [3] และในด้านการจัดการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยให้ชุมชนและวัดเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครนั้นยังอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจปัญหาสภาพการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในเรื่องของการมีส่วนร่วมของชุมชนที่พบนั้นแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีส่วนสำคัญที่จะส่งผลต่อการที่ชุมชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จากรายงานการศึกษารูปแบบโรงเรียนนิติบุคคลกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานปี พ.ศ.2557 ของกรุงเทพมหานคร พบว่า วัดและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาหรือโรงเรียนของกรุงเทพมหานครในระดับน้อยนับว่าเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ผลการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานครยังไม่เป็นไปตามความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง [3] ในการจะทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติและสนับสนุนให้การดำเนินงานและการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมายได้นั้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรในสถานศึกษาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน วัด และชุมชน เป็นกุญแจหรือหัวใจของการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพดังนั้นการเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนในโรงเรียนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานชุมชนรวมทั้งวัดได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารการจัดการศึกษาของโรงเรียนโดยยึดหลักประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นความต้องการและสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้มีส่วนร่วมทำให้ผู้มีส่วนร่วมได้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ ร่วมชื่นชมผลงานและร่วมประเมินผล ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ ซึ่งจะส่งผลให้การจัดการศึกษาเกิดการพัฒนาลู่ประสิทธิภาพและมีคุณภาพอย่างสูงสุดในเรื่องของการจัดการศึกษาภายในโรงเรียนทั้งหมดนั้นมักจะเป็นไปตามผู้บริหารสถานศึกษานั้นๆ กำหนด [4] หากผู้บริหารเปิดโอกาสให้ชุมชน บ้าน วัด คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานผู้ปกครองรวมทั้งบุคลากรภายในโรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาของโรงเรียนได้ก็จะส่งผลให้การพัฒนาคณาการการศึกษาของโรงเรียนนั้นดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จากเหตุผลและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาถึงการมีส่วนร่วมในการบริหารแบบ “บ้าน วัด โรงเรียน” ของโรงเรียนวัดสังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษามาเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการบริหารงานในโรงเรียนวัดสังกัดกรุงเทพมหานครให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยไว้ ดังนี้ 1) เพื่อทราบการมีส่วนร่วมในการบริหารแบบ “บ้าน วัด โรงเรียน” ของโรงเรียนวัดสังกัดกรุงเทพมหานคร 2) เพื่อทราบผลของการมีส่วนร่วมในการบริหารแบบ “บ้าน วัด โรงเรียน” ของโรงเรียนวัดสังกัดกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาถึงการมีส่วนร่วมในการบริหารแบบ “บ้าน วัด โรงเรียน” ของโรงเรียนวัดสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยทำการศึกษาจากกรณีศึกษาที่เป็นตัวแทนของโรงเรียนวัดสังกัดกรุงเทพมหานคร มีวิธีการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. การเลือกกรณีศึกษา ในการเลือกกรณีศึกษานั้น ผู้วิจัยได้พิจารณาเลือกกรณีศึกษาโรงเรียนที่มีความเหมาะสมที่สอดคล้องกับคำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งกรณีศึกษาที่มีคุณสมบัติเป็นโรงเรียนวัดสังกัดกรุงเทพมหานครที่บริหาร

จัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมได้โดดเด่น เลือกรกรณีศึกษาโดยวิธีเจาะจง (Purposive Sampling) เพียงแห่งเดียว คือ โรงเรียนวัดพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ (นามสมมติ)

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากรเพื่อขออนุญาตเข้าเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานรวมทั้งการขออนุญาตสัมภาษณ์ผู้ปกครองพระสงฆ์ ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ตำรวจและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษาด้วยตัวเองและเข้าสังเกตการณ์ในกิจกรรมต่างๆ ที่ทางกรณีศึกษาจัดขึ้นตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2560 รวมระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลประมาณ 6 เดือน

3. การศึกษารายกรณีประวัติองค์กร ผู้วิจัยได้ศึกษารายกรณีประวัติองค์กรของโรงเรียนวัดสังกักรุงเทพมหานครได้ดังนี้ โรงเรียนวัดพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ (นามสมมติ) เป็นโรงเรียนวัดขนาดกลางที่อยู่ในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่โดดเด่น มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เข้มแข็ง โรงเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์มาตรฐาน และเป็นโรงเรียนที่เคยมีผู้บริหารสถานศึกษาได้รับรางวัลด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมในระดับกรุงเทพมหานคร และระดับประเทศ

4. การวิเคราะห์เอกสาร ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวม จัดหมวดหมู่ของข้อมูล ตรวจสอบแก้ไขข้อมูลที่มีอยู่เดิมให้ถูกต้องของการมีส่วนร่วมในการบริหารแบบ “บ้าน วัด โรงเรียน” ของโรงเรียนวัดพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ (นามสมมติ) โดยศึกษาเอกสารรวมสองประเภท 1) เอกสารที่เป็นทางราชการ และ 2) เอกสารที่ไม่เป็นทางการ

5. การศึกษาหลักฐานหรือข้อมูลที่มีอยู่ตามสภาพปกติ ผู้วิจัยใช้สำหรับเก็บข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้คือการศึกษาลักษณะหรือข้อมูลที่มีอยู่ตามสภาพปกติด้วยการเพิ่มการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมให้มากยิ่งขึ้น และใช้พิจารณาเพิ่มเติมขึ้นหลังจากที่ได้พิจารณาหลักฐานหรือข้อมูลที่มีอยู่ตามสภาพปกติ

6. การสังเกตแบบมีส่วนร่วม เทคนิคการเก็บข้อมูลด้วยวิธีสังเกตแบบมีส่วนร่วมเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่ผู้วิจัยใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีโอกาสได้เข้าร่วมสังเกตปรากฏการณ์ในการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนวัดพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ ร่วมสังเกตการณ์ในการประชุมคณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองร่วมสังเกตในการประชุมผู้ปกครอง และเข้าร่วมสังเกตปรากฏการณ์ในกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น

7. การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนวัดพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ คือ 1) ใช้การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Formal Interview) 2) ใช้การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) โดยมีขั้นตอนในการสัมภาษณ์แบ่งออกได้เป็น 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนเตรียมการ 2) ขั้นตอนการสัมภาษณ์ 3) ขั้นตอนการจดบันทึกผลการสัมภาษณ์ 4) ขั้นตอนปิดการสัมภาษณ์

8. การตรวจสอบข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลด้วยวิธีต่างๆ มาตรวจสอบเพื่อหาความตรงของเนื้อหา ดังนี้ 1) ความตรงภายใน (Internal Validity) คือ เริ่มต้นด้วยการกำหนดสมมติฐาน มุมมอง และกรอบทฤษฎีในเรื่องที่วิจัยไว้อย่างชัดเจน โดยอาศัยวิธีการในการตรวจสอบประการคือ การใช้วิธีตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า การใช้วิธีตรวจสอบข้อมูลแบบถามซ้ำ และการสอบวัดเปรียบเทียบ 2) ความตรงภายนอก (External Validity) ได้แก่ การพิจารณาว่าผลของการศึกษาเชิงคุณภาพเรื่องหนึ่งจะสามารถประยุกต์ให้สัมพันธ์กับสถานการณ์อื่นได้หรือไม่ คือในการนำเสนอข้อมูลของงานวิจัยจะต้องกว้างขวางและเพียงพอเพื่อให้ผู้ที่สนใจที่จะศึกษาเรื่องที่เกี่ยวข้องสามารถใช้ข้อมูลเหล่านี้ให้เป็นประโยชน์ในการอ้างอิง ถ้าย้อนหรือกล่าวพาดพิงถึง

9. การตรวจสอบความเที่ยง ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้ 1) แสดงจุดยืนไว้อย่างชัดเจนว่าในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดกรอบทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัยอย่างไร มีการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างไรและจากแหล่งใดบ้าง 2) ใช้เทคนิคการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) ในการตรวจสอบความเที่ยงเช่นเดียวกับการตรวจสอบความตรงภายใน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

ในการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธี 3) ผู้อื่นสามารถทำการสอบทานงานวิจัยนี้ได้โดยใช้ข้อมูลต่างๆ ที่ผู้วิจัยแสดงไว้ในรายละเอียดของวิธีการวิจัยที่ใช้ในการศึกษา

10. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้เทคนิควิธี ดังนี้ การวิเคราะห์เนื้อหาโดยเน้นที่องค์ประกอบสำคัญสามประการ คือ 1) ความเป็นระบบ 2) มีสภาพเป็นวัตถุวิสัย 3) อิงกรอบแนวคิดทฤษฎี และวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป คือ การวิเคราะห์แบบอุปนัย การจำแนกชนิดของข้อมูลและการเปรียบเทียบข้อมูล

11. การนำเสนอข้อมูล เป็นการนำข้อมูลที่ได้อธิบายจากการวิจัยมานำเสนอเป็นงานวิจัย

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารของ “บ้าน วัด โรงเรียน” (บวร) ของโรงเรียนวัดพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ (นามสมมติ) ซึ่งเป็นกรณีศึกษาเป็นโรงเรียนวัดสังกัดกรุงเทพมหานครสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการบริหารแบบ “บ้าน วัด โรงเรียน” (บวร) ของโรงเรียนวัดสังกัดกรุงเทพมหานคร มีรูปแบบและขั้นตอนการมีส่วนร่วมที่สำคัญ 5 ประการ คือ

1.1 การมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาและการตัดสินใจ ตลอดจนจัดลำดับความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยทุกฝ่ายได้เข้ามามีส่วนร่วมในการระดมความคิดเห็นและร่วมกันตัดสินใจในเรื่องปัญหาการจัดการศึกษาของโรงเรียนในการประชุมคณะกรรมการต่างๆ ที่มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาของโรงเรียน ที่กระทำอย่างต่อเนื่องและจริงจัง เช่น การประชุมคณะกรรมการที่ปรึกษา การประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและการประชุมคณะกรรมการผู้ปกครองเครือข่าย

1.2 การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานตามภารกิจต่างๆ ของโรงเรียน มีการร่วมมือกันของบ้าน วัด และโรงเรียน ในการวางแผนการดำเนินงานร่วมกัน มีการแบ่งภาระหน้าที่กันอย่างชัดเจนของคณะกรรมการหลายๆ ฝ่าย โดยมีการพบปะพูดคุยกันอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการระหว่างสมาชิก มีการเสนอแนวทางการดำเนินงานที่จะทำให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนประสบความสำเร็จ

1.3 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติและดำเนินการของ บ้าน วัด และโรงเรียน โดยทุกฝ่ายได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน ทั้งในเรื่องของการจัดหาและสนับสนุนทางด้านวัสดุ อุปกรณ์ แรงงาน เงินทุน การดำเนินการ หรือเข้าร่วมในการบริหารงานสถานศึกษา

1.4 การได้รับประโยชน์ร่วมกัน เป็นการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด และโรงเรียน ในการนำเอากิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งด้านวัตถุและจิตใจโดยอยู่บนพื้นฐานของความเท่าเทียมกัน โดยทุกฝ่ายได้รับประโยชน์ร่วมกันจากการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามีความยินดีในความสำเร็จของโรงเรียนที่ได้รับรางวัลในระดับประเทศ ผู้บริหารโรงเรียนได้รับรางวัลผู้บริหารดีเด่นด้านสัมพันธ์ชุมชน และนักเรียนมีผลการศึกษาผ่านเกณฑ์การทดสอบมาตรฐานการศึกษาระดับชาติ

1.5 การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล โดยการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด และโรงเรียน ในการติดตามผลการดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาของโรงเรียน รวมทั้งคณะกรรมการคณะต่างๆ ที่มีหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ในการประเมินผลการดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาของโรงเรียนวัดสังกัดกรุงเทพมหานคร

2. ผลของการมีส่วนร่วมในการบริหารแบบ “บ้าน วัด โรงเรียน” (บวร) ของโรงเรียนวัดสังกัดกรุงเทพมหานครในด้านต่างๆ มีดังนี้

2.1 ด้านนักเรียนนักเรียนของโรงเรียนวัดสังกัดกรุงเทพมหานครมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์อยู่ในระดับดีมาก

2.2 ด้านการจัดการศึกษาและการพัฒนาบุคลากร อยู่ในระดับดีเยี่ยม

2.3 ด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ อยู่ในระดับดีเยี่ยม

2.4 ด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา อยู่ในระดับดีมาก

การอภิปรายผล

ผลการวิจัยครั้งนี้ มีประเด็นข้อค้นพบจากการมีส่วนร่วมในการบริหารแบบ บ้าน วัด โรงเรียนของโรงเรียนวัดสังกัด กรุงเทพมหานครรอบปีที่ผ่านมาโดยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนต่างๆ ของการจัดการศึกษาซึ่งสามารถนำมาอภิปรายสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการบริหารแบบ “บ้าน วัด โรงเรียน” ของโรงเรียนวัดสังกัดกรุงเทพมหานครมีรูปแบบและขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

1.1 การมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาและการตัดสินใจ ตลอดจนจัดลำดับความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดการศึกษาของโรงเรียนในแต่ละปีการศึกษา ซึ่งทั้ง บ้าน วัด และโรงเรียนได้ร่วมมือกันในการค้นหาสาเหตุและปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการจัดการศึกษาของโรงเรียนในปีการศึกษาที่ผ่านมา มีการระดมความคิดเห็นจากทุกฝ่ายเพื่อหาภาระงานที่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขก่อนเป็นอันดับแรก การช่วยกันแสดงความคิดเห็นถึงแนวทางปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาที่จะดำเนินการร่วมกัน รวมทั้งภารกิจต่างๆ ที่ต้องดำเนินการตามนโยบายของกรุงเทพมหานครซึ่งเกิดจากการพูดคุยกันจากการประชุม และจากการรายงานผลการจัดการศึกษาของโรงเรียนต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตอนสิ้นปีการศึกษาของทุกปีสอดคล้องกับ โกวิท พวงงาม ที่สรุปถึงการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชนในการพัฒนาควรจะมี 4 ขั้นตอน คือ 1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของแต่ละท้องถิ่น กล่าวคือ ถ้าหากชาวชนบทยังไม่สามารถทราบถึงปัญหาและเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหาในท้องถิ่นของตนเป็นอย่างดีแล้ว การดำเนินต่างๆ เพื่อแก้ปัญหาของท้องถิ่นย่อมไร้ประโยชน์ เพราะชาวชนบทจะไม่เข้าใจและมองไม่เห็นถึงความสำคัญของการดำเนินงานเหล่านั้น 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เพราะการวางแผนดำเนินงานเป็นขั้นตอนที่จะช่วยให้ชาวชนบทรู้จักวิธีการคิด การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักการนำเอาปัจจัยข่าวสารข้อมูลต่างๆ มาใช้ในการวางแผน 3) การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน แม้ชาวชนบทส่วนใหญ่จะมีฐานะยากจน แต่ก็มีความสามารถที่สามารถใช้เข้าร่วมได้ การร่วมลงทุนและปฏิบัติงานจะทำให้ชาวชนบทสามารถคิดต้นทุนดำเนินงานได้ด้วยตัวเอง ทำให้เรียนรู้การดำเนินกิจกรรมอย่างใกล้ชิด 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน หากการติดตามงานและประเมินผลงานขาดการมีส่วนร่วมแล้วชนบทย่อมจะไม่ทราบด้วยตนเองว่างานที่ทำไปได้รับผลดี การดำเนินกิจกรรมอย่างเดียวกันในโอกาสต่อไปจึงอาจจะประสบความยากลำบาก [5]

1.2 การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน ในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนโดยทางบ้าน วัด และโรงเรียนได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นเพื่อวางแผนกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทางการดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาของโรงเรียน และการระดมทรัพยากรที่จะต้องใช้ในการจัดการศึกษา ซึ่งในขั้นตอนนี้เกิดขึ้นจากกระบวนการความร่วมมือของทั้งจากบ้าน วัด และโรงเรียน ในการประชุมร่วมระหว่างคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะครู และคณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองเพื่อวางแผนการจัดกิจกรรม/โครงการต่างๆ ตามปัญหาและความจำเป็นเร่งด่วนและการกำหนดระยะเวลาที่เหมาะสม รวมทั้งการหารืออย่างไม่เป็นทางการระหว่างตัวแทนของบ้าน วัด และโรงเรียน ต่อไปสอดคล้องกับแนวคิดของโคเฮนและอัฟฮอฟฟ์ (Cohen.Jand Uphoff .D) ได้แบ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ประการแรกที่สุดที่จะต้องกระทำ คือ การกำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญต่อนั้นก็เลือกนโยบายและประชากรที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจช่วงดำเนินการวางแผนและการตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ประกอบด้วยการสนับสนุนด้านทรัพยากรการ

บริหารและการประสานความร่วมมือ ในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการดำเนินโครงการนั้นจะได้คำถามที่ว่าใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้างและจะทำประโยชน์ได้โดยวิธีใด เช่นการช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารงานและประสานงานและการขอความช่วยเหลือ 3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้ว ยังจะต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วยผลประโยชน์โครงการนี้รวมทั้งผลประโยชน์ในทางบวก และผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการซึ่งจะเป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลและสังคมด้วย 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้น สิ่งสำคัญที่จะต้องสังเกตก็คือ ความชอบและความคาดหวังที่มีอิทธิพลสามารถแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่างๆ [6]

1.3 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติและดำเนินการโดยทั้ง บ้าน วัด โรงเรียน ได้ร่วมกันในการจัดหาและสนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์ แรงงาน เงินทุน หรือเข้าร่วมบริหารงาน การใช้ทรัพยากร การประสานงานและการดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก รวมทั้งการเข้ามาเป็นวิทยากร หรือครูภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับนักเรียน ในรูปแบบหรือขั้นตอนที่พบว่าเกิดขึ้นจากความร่วมแรงร่วมใจกันที่จะปฏิบัติหน้าที่ตามที่ตนเองเกี่ยวข้องตามภารกิจหลักที่ตกลงร่วมกัน หรือบางคนก็ปฏิบัติภารกิจหลายหน้าที่ในเวลาเดียวกัน คือ เป็นทั้งคณะกรรมการสถานศึกษาและเป็นวิทยากรให้ความรู้กับนักเรียน รวมทั้งรับหน้าที่เป็นประธานกรรมการฝ่ายการศึกษาเพื่อหารายได้มาปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนและเป็นทุนการศึกษาให้กับนักเรียนอีกด้วยสอดคล้องกับงานวิจัยของกันยารัตน์ แยมศรีแก้ว ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารความร่วมมือของบ้าน วัด โรงเรียน ของโรงเรียนสังกัดคณะกรรมการการประถมศึกษาชั้นพื้นฐาน พบว่า องค์ประกอบการบริหารจัดการความร่วมมือของบ้าน วัด โรงเรียน ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการสร้างความร่วมมือ 2) การมีส่วนร่วม 3) การจัดการสัมพันธภาพ 4) การเสริมสร้างประโยชน์ร่วมกัน 5) การเสริมสร้างคุณธรรมในองค์กร และ 6) การสร้างบรรยากาศองค์กร [1]

1.4 การได้รับประโยชน์ร่วมกัน คือ ทั้งทางบ้าน ผู้ปกครอง วัด และโรงเรียนได้รับประโยชน์ร่วมกันจากการเข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษา คือ โรงเรียนจะเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชนและบริการชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ คือ ชุมชนสามารถใช้สถานที่ของโรงเรียนในการประชุมสัมมนา หรืองานพบปะสังสรรค์ของคนในชุมชน มีห้องสมุดที่มีคุณภาพ สะดวกสบายสำหรับบริการชุมชน มีห้องคอมพิวเตอร์และระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ทันสมัย สามารถให้บริการชุมชนได้ มีสนามกีฬาเพื่อรองรับการจัดการแข่งขันกีฬาภายในชุมชนได้อย่างดี รวมทั้งการแบ่งปันประโยชน์ร่วมกันด้านจิตใจที่อยู่บนพื้นฐานของความเท่าเทียมกันของบุคคลและสังคม ซึ่งการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์เกิดขึ้นจากความคาดหวังของทุกฝ่ายที่ต้องการเห็นการจัดการศึกษาของโรงเรียนประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ร่วมกัน เป็นการได้ความภาคภูมิใจร่วมกัน เป็นการสนับสนุนวิธีการเชิงรุกในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันจะเป็นกลยุทธิ์หนึ่งที่ทำให้เกิดบรรลุมความตระหนักและการมองเห็นการมีส่วนร่วมมากขึ้น ความน่าเชื่อถือ ศักยภาพ ความเชี่ยวชาญมีคุณค่าสำหรับการร่วมมือ ความยืดหยุ่นสำหรับการจัดการและวางแผนการทำงานร่วมกัน การสนับสนุนการพัฒนาของบุคลากรที่เกี่ยวข้องการทำงานเป็นทีม การสื่อสารส่งข่าวกิจกรรมที่เกี่ยวข้องทั้งหมดของกลยุทธิ์เหล่านี้จะช่วยในการพัฒนาความคิดร่วมกันที่จะเข้าใจถึงความสำคัญและการได้รับประโยชน์จากการทำงานร่วมกันและสอดคล้องกับความเห็นของปรารภณัตต์ แสวงพิเศษ ได้สรุปถึงลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการศึกษามี 4 ลักษณะ คือ 1) การมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนและร่วมดำเนินการ 3) การมีส่วนร่วมในการควบคุม ตรวจสอบ การดำเนินการของโรงเรียน และ 4) การมีส่วนร่วมในการรับบริการ และรับความช่วยเหลือจากโรงเรียน [7]

1.5 การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล เพื่อที่จะร่วมกันแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมเพื่อการศึกษาของโรงเรียน โดยทั้งบ้าน วัด และโรงเรียน ได้ร่วมกันติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของการจัด

การศึกษาของโรงเรียนในรอบปีที่ผ่านมาเพื่อศึกษาหรือเปรียบเทียบ กับสถานศึกษาใกล้เคียงภายในเขตตลิ่งชันเพื่อนำมา ตัดสินและประเมินผลงานของโรงเรียนวัดพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ มีการสร้างความเข้าใจร่วมกันของทุกฝ่าย โรงเรียนมีการ สนับสนุนความรู้และการใช้เทคโนโลยีแก่บ้าน วัด และชุมชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงานซึ่งกันและกัน มีความเหมาะสมของผู้ประเมินผลในการปฏิบัติงาน มีการวัดผล และประเมินผลการดำเนินงานจากสภาพจริงและความพึงพอใจ มีความสามารถในการเชื่อมโยงขอบเขตขององค์กร มีการออกแบบสอบถามความพึงพอใจในการจัดการศึกษาของ โรงเรียน เพราะจะทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีความรู้สึกถึงการเป็นบุคคลสำคัญที่สามารถสะท้อนความคิดเห็นต่างๆ ซึ่งเป็น ข้อมูลที่เป็นประโยชน์กับทางโรงเรียนที่จะนำข้อมูลต่างๆ เหล่านั้นไปหาทางแก้ไขปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น และสอดคล้องกับผลการศึกษาของปาริชาติ วลัยเสถียร ที่สรุปกระบวนการมีส่วนร่วมด้านการศึกษาไว้ ดังนี้ 1) การมี ส่วนร่วมในการศึกษาของชุมชน เป็นการกระตุ้นให้ประชาชนได้ร่วมกันเรียนรู้สภาพของชุมชน การดำเนินชีวิต ทรัพยากรและ สิ่งแวดล้อม เพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการทำงาน และร่วมกันค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหา ตลอดจนการจัดลำดับ ความสำคัญของปัญหา 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผน โดยมีการรวมกลุ่มอภิปรายและแสดงความคิดเห็นเพื่อกำหนด นโยบาย วัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทางการดำเนินงานและทรัพยากรที่จะต้องใช้ 3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนา โดยการสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ แรงงานเงินทุน หรือเข้าร่วมบริหารงาน การใช้ทรัพยากร การประสานงาน และดำเนินการ ขอความช่วยเหลือจากภายนอก 4) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นการนำเอากิจกรรมมาใช้ให้เกิด ประโยชน์ ทั้งด้านวัตถุและจิตใจ โดยอยู่บนพื้นฐานของความเท่าเทียมกันของบุคคลและสังคม 5) การมีส่วนร่วมในการ ติดตามและประเมินผลการพัฒนา เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ทันที [8]

2. ผลของการมีส่วนร่วมในการบริหารแบบ “บ้าน วัด โรงเรียน” ของโรงเรียนวัดสังัดกรุงเทพมหานครนั้น ประสบ ความสำเร็จเป็นอย่างมาก โดยทางโรงเรียน ได้เน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยเฉพาะการเปิดโอกาสให้ บ้าน วัด โรงเรียน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจนประสบความสำเร็จโดยมีผลการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนวัดพระ อินทร์ทรงช้างเอราวัณโดยมีผลการจัดการศึกษาที่ผ่านการประเมินคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนและผ่านการประเมิน คุณภาพการศึกษาของกรุงเทพมหานครและสมศ. โดยมีผลการประเมินแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ

2.1 ด้านนักเรียน ในเรื่องของการพัฒนาด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมอยู่ในระดับที่ ดีเยี่ยม โดยทางโรงเรียนได้ส่งเสริมและสร้างความตระหนักให้ครูทุกระดับชั้นได้เห็นความสำคัญของการมีอนามัย สุขนิสัย และ สุขภาพที่ดีของผู้เรียน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะทางโรงเรียนได้จัดกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งเสริมสุขภาวะที่ดีและการมีสุนทรียภาพ ให้กับนักเรียน เช่น การดูแลให้นักเรียนได้รับอาหารเสริมนมและอาหารกลางวันทุกวัน การตรวจสุขภาพ การจัดกิจกรรม ส่งเสริมสุขภาพ ส่งผลให้ นักเรียนมีน้ำหนักส่วนสูงเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน มีทักษะการเคลื่อนไหวมีสุขนิสัยในการดูแล ตนเอง เด็กมีพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ นักเรียนมีพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจแจ่มใส มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง มั่นใจกล้าแสดงออก สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้เหมาะสมตามวัย ชื่นชมศิลปะดนตรีการเคลื่อนไหวและรักษารักษาชาติ ทำให้เด็กมีพัฒนาการด้านสังคม การจัดกิจกรรมที่สนับสนุนพัฒนาการด้านสังคม และบูรณาการสอดแทรกในแผนการจัด ประสพการณ์สังคมเพื่อให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เช่น กิจกรรมสานสัมพันธ์ กิจกรรมค่ายคุณธรรม กิจกรรมโตไปไม่โกง โดยการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่จำเป็นต่อการจัดกิจกรรมให้กับครูและบุคลากรอย่างเพียงพอ ส่งผลให้นักเรียนมีวินัย รับผิดชอบเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์ มีความซื่อสัตย์สุจริตช่วยเหลือแบ่งปันทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ประพฤติตน ตามวัฒนธรรมไทยและศาสนาที่ตนนับถือ มีพัฒนาการด้านสังคม สามารถประพฤติ ปฏิบัติตน ปรับตัวเข้ากับผู้อื่นและ สังคมได้ และเด็กมีพัฒนาการด้านสติปัญญา นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมและได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ทั้งกิจกรรมในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เช่น กิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ กิจกรรมห้องเรียนในโลกกว้าง โครงการบ้าน

วิทยาศาสตร์และโครงการระดับปฐมวัยเพื่อกระตุ้นทักษะกระบวนการคิดให้เกิดขึ้นนักเรียนอย่างเป็นระบบเป็นขั้นตอน ส่งผลให้นักเรียนสนใจเรียนรู้สิ่งรอบตัว ชักถามอย่างตั้งใจและรักการเรียนรู้ มีการคิดอย่างเป็นขั้นตอน มีระบบ มีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่เกิดจากประสบการณ์การเรียนรู้ มีทักษะทางภาษาที่เหมาะสมกับวัยมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่เกิดจากประสบการณ์การเรียนรู้ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และลักษณะที่พึงประสงค์ ทางโรงเรียนได้วางแผนกำหนดโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ โดยการจัดโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ และกิจกรรมต่างๆ และมีการปลูกฝังพฤติกรรม มีจิตสำนึกในการร่วมอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม โดยให้นักเรียนที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ โครงการวิถีเศรษฐกิจพอเพียง ส่งผลให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร รู้จักจัดเก็บของเล่นของใช้ รู้จักการรอคอย สามารถปฏิบัติกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายได้สำเร็จมีความเอื้ออาทรต่อผู้อื่นและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นผู้มีความรู้ จริยธรรมตามระเบียบวินัยของโรงเรียน ปฏิบัติตามข้อตกลงของห้องเรียนและระเบียบของโรงเรียน มีกิริยามารยาทเรียบร้อยเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสอนของพ่อแม่ ผู้ปกครองและครู กตัญญูตบแต่งต่อผู้มีพระคุณ ยอมรับความคิดและวัฒนธรรมที่แตกต่างมีความรักและห่วงใยในสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ รู้จักใช้และบำรุงรักษาและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม รู้จักการแบ่งปันสิ่งของ เสียสละเพื่อส่วนรวม ด้านสุนนัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี ทางโรงเรียนได้กำหนดโครงการและกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้นักเรียนมีสุนนัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี ส่งผลให้นักเรียนมีสุนนัยในการดูแลสุขภาพและออกกำลังกายสม่ำเสมอมีน้ำหนักร่างกายสูงและมีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์มาตรฐาน ป้องกันและหลีกเลี่ยงจากสิ่งเสพติดให้โทษ นักเรียนเห็นคุณค่าในตนเองมีความมั่นใจกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและให้เกียรติผู้อื่นและสร้างผลงานจากการเข้าร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์ กีฬาและนันทนาการ ตามจินตนาการได้ตามวัย นักเรียนทำงานเป็นทีม มีความสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รู้แพ้ รู้ชนะ มีจิตใจที่ร่าเริงแจ่มใส มีสุขภาพจิตที่ดี มีความสุขในการเรียนและการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ เป็นอย่างดี ด้านความสนใจร่วมกิจกรรม และแสดงออกด้านศิลปะ ดนตรี กีฬา เด็กมีสุนทรียภาพทางด้านศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว การส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน เช่น กิจกรรมวันสุนทรภู่ กิจกรรมวันพ่อ กิจกรรมวันแม่ กิจกรรมเคลื่อนไหวและส่งเสริมเด็กเข้าประกวดวาดภาพกิจกรรมกลางแจ้ง และกิจกรรมเสรี ส่งผลให้นักเรียนมีความสนใจและกล้าแสดงออกในเรื่องศิลปะและดนตรี และพึงพอใจในการร่วมกิจกรรมศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหวร่างกายประกอบเพลงและจังหวะเป็นอย่างมาก ด้านความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ คิดสร้างสรรค์ ตัดสินใจ แก้ปัญหาได้อย่างมีสติสมเหตุผล ซึ่งโรงเรียนได้ตระหนักในความสำคัญของการมีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ คิดสร้างสรรค์ ตัดสินใจ แก้ปัญหาได้อย่างมีสติสมเหตุผล มีการดำเนินงานโครงการโรงเรียนรักการอ่าน โครงการห้องสมุดมีชีวิต โครงการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โครงการส่งเสริมการเรียนรู้แบบโครงการ และการใช้โปรแกรมนำเสนอผลงาน มีการจัดทำรายงานประจำปีอย่างเข้มแข็ง จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์และเขียน จัดประกวดแข่งขันการเขียนบรรยาย เขียนคำขวัญ เขียนเรียงความ ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อฝึกทักษะการคิดและการแก้ปัญหา เช่น กิจกรรมการเขียนแผนผังความคิด การทำโครงการ ฝึกการนำเสนอผลงานโดยการใช้โปรแกรมนำเสนอ ส่งผลให้ ผู้เรียนสามารถสรุปความคิดจากเรื่องที่อ่าน ฟัง ดู และสื่อสาร โดยการพูดหรือเขียนตามความคิดของตนเอง นำเสนอวิธีคิดวิธีแก้ปัญหาด้วยภาษาหรือวิธีการของตนเอง สามารถกำหนดเป้าหมายคาดการณ์ตัดสินใจแก้ปัญหาโดยมีเหตุผลประกอบ มีความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ผลงานด้วยความภาคภูมิใจ คิดอย่างเป็นระบบ คิดสร้างสรรค์ ตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างมีสติสมเหตุผล ด้านความรู้และทักษะตามหลักสูตร โดยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้น ป.6 ผลการทดสอบระดับชาติ (O-Net) หลายวิชามีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ของสถานศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัดและระดับประเทศ ผลการ

ประเมินในด้านการพัฒนานักเรียนมีผลการประเมินความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตรสถานศึกษา ด้านทักษะในการแสวงหาความรู้ รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ทางโรงเรียนได้ให้ความสำคัญของการอ่านของนักเรียน การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ผักผ่อนทักษะกระบวนการแก้ปัญหาให้นักเรียนอย่างสม่ำเสมอในรูปแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ต่างๆ ผ่านแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง เรียนรู้เป็นแก้ปัญหาเป็นและส่งผลให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องมีการดำเนินการโครงการห้องสมุดมีชีวิต จัดกิจกรรมรู้จักห้องสมุด บรรณารักษ์อาสา หนังสือทำมือสื่อสร้างปัญญา สัปดาห์ห้องสมุด ความรู้ดีมีรางวัล ปลูกฝังให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน และใช้บริการจากห้องสมุดอย่างสม่ำเสมอ เพื่อศึกษาค้นคว้าจากหนังสือและเอกสาร ขยันมั่นเพียรในการอ่าน จากสถิติการใช้ห้องสมุด การบริการยืม-คืนหนังสือจากห้องสมุด และสถิติการขอใช้คอมพิวเตอร์เพื่อสืบค้นข้อมูล ส่งผลให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านและแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากห้องสมุดแหล่งเรียนรู้และสื่อต่างๆ รอบตัว มีทักษะในการอ่านฟังดูพูดเขียนและตั้งคำถามเพื่อค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อการเรียนรู้ระหว่างกัน ใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้และนำเสนอผลงาน และมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องสามารถถ่ายทอดเรื่องราวในรูปแบบต่างๆ ได้อย่างสร้างสรรค์ สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อการเรียนรู้ระหว่างกันได้อย่างกว้างขวาง ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้สูงขึ้น ทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริตในการจัดการศึกษาของโรงเรียนนั้นได้ตระหนักในความสำคัญของผู้เรียนให้มีทักษะในการทำงาน รักการทำงานสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ โดยได้ดำเนินโครงการสานสัมพันธ์บ้าน วัด โรงเรียน โครงการร้อยรัก โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ โครงการวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง โครงการส่งเสริมศักยภาพด้านดนตรี-นาฏศิลป์ และโครงการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ภายในและภายนอกโรงเรียน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อให้นักเรียนได้ร่วมกันคิดวางแผนในการทำกิจกรรม เช่น ชี้นำงานและโครงงาน ส่งผลให้ นักเรียนมีการวางแผนการทำงานและดำเนินการจนสำเร็จ มีทักษะในการทำงานรักการทำงาน มีความสุขมุ่งมั่นพัฒนางานและภูมิใจในผลงานของตนเอง ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริตหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนเองสนใจได้ ด้านการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมและยังให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทั้งในโรงเรียน ชุมชน และตามธรรมชาติทั่วไป และด้านการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทางโรงเรียนได้ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง การดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับงานวิจัยของภวนันท์สรณ์ หนูมาก ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการการมีส่วนร่วมของ บ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ต่อการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ” มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาาระดับการปฏิบัติและระดับปัญหาอุปสรรคของกระบวนการมีส่วนร่วมของ บ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ต่อการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ ผลการศึกษาพบว่า ระดับการปฏิบัติของกระบวนการมีส่วนร่วมของ บ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ต่อการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลางทั้งสามด้าน โดยการพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการดำเนินการมีระดับการปฏิบัติในกระบวนการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากโดยเฉพาะด้านการพัฒนาผู้เรียนในประเด็นการร่วมปลูกจิตสำนึกให้ผู้เรียนมีวินัยในตนเองอยู่เสมอ [3]

2.2 ด้านการจัดการศึกษาและการพัฒนาบุคลากรมีผลการดำเนินงานที่ปรากฏเด่นชัด คือ 1) ครูปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล มีการกำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการสมรรถนะ ใช้ข้อมูลในการวางแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ออกแบบและการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสติปัญญาสามารถใช้สื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมผนวกกับการนำบริบทและภูมิปัญญาของท้องถิ่นมาบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ ครูมีการวัดและประเมินผลที่มุ่งเน้นการ

พัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย สามารถให้คำแนะนำ คำปรึกษาและแก้ไขปัญหาให้แก่ผู้เรียนทั้งด้านการเรียนและคุณภาพชีวิตด้วยความเสมอภาค มีการศึกษา วิจัยและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในวิชาที่ตนรับผิดชอบและใช้ผลในการปรับการสอน ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี จัดการเรียนการสอนตามวิชาที่ได้รับมอบหมายเต็มเวลา และเต็มความสามารถ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะครูและบุคลากรทุกคนมีความรู้สึกว่าได้ดำเนินการสอนตามนโยบายของโรงเรียนที่ตนเองเคยมีส่วนร่วมมาตั้งแต่ขั้นต้นของการวิเคราะห์ปัญหา การวางแผนและการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ทำให้รู้สึกภาคภูมิใจที่ผู้บริหารเห็นความสำคัญ 2) ผู้บริหารปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ภาวะผู้นำและความคิดริเริ่มที่เน้นการพัฒนาผู้เรียน บริหารโดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมและใช้ข้อมูลผลการประเมินหรือผลการวิจัยเป็นฐานคิดทั้งด้านวิชาการและการจัดการ สามารถบริหารจัดการให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการ สามารถพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้พร้อมรับการกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่สถานศึกษาอย่างเต็มที่ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารเองเห็นความสำคัญของทุกภาคส่วนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้กับนักเรียน โดยเน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วมและเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามนโยบายของกรุงเทพมหานคร 3) คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชนปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล คณะกรรมการสถานศึกษารู้และปฏิบัติหน้าที่ตามที่ระเบียบกำหนด คอยกำกับติดตามดูแลและขับเคลื่อนการดำเนินงานของสถานศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา การดำเนินการตามโครงการพัฒนางานเพื่อเตรียมความพร้อมตามข้อเสนอแนะจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มีการจัดประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาเป็นประจำเพื่อพัฒนาสภาพแวดล้อมภายใน และส่งเสริมงานวิชาการของโรงเรียนให้มีมาตรฐานที่สูงขึ้น ส่งผลให้คณะกรรมการสถานศึกษาได้เข้าใจรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนพร้อมสนับสนุนและเสนอแนะในการพัฒนาสถานศึกษาเป็นอย่างดี นักเรียนมีแหล่งเรียนรู้ในชุมชนมากขึ้น 4) สถานศึกษามีหลักสูตรสถานศึกษาที่มีกระบวนการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างรอบด้าน โดยหลักสูตรสถานศึกษามีความเหมาะสมและสอดคล้องกับท้องถิ่น มีการจัดรายวิชาเพิ่มเติมที่หลากหลายให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนตามความถนัดความสามารถและความสนใจ มีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ส่งเสริมและตอบสนองความต้องการและความสนใจของผู้เรียน จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่พัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างรอบด้าน โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมส่งผลให้โรงเรียนมีหลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลดีต่อ นักเรียน ทำให้นักเรียนสามารถ คิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาได้ ทำให้การเรียนรู้มีผลสัมฤทธิ์ ดีขึ้น 5) สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มศักยภาพ โรงเรียนได้จัดทำโครงการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน การสร้างสื่อนวัตกรรมประจำห้องเรียน มุมเรียนรู้ประจำห้องเรียน และการพัฒนาโครงการห้องสมุดมีชีวิต โรงเรียนมีระบบสารสนเทศของโรงเรียนที่สามารถใช้ในการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาสื่อนวัตกรรมประจำห้องเรียนที่ส่งผลต่อการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีสภาพแวดล้อมที่ดีเอื้อต่อการเรียนการสอน ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ อาคารเรียนมั่นคงสะอาดและปลอดภัย มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพออยู่ในสภาพใช้การได้ดีสภาพแวดล้อมร่มรื่น ปรับปรุงห้องสมุดให้ทันสมัยสะดวกต่อการสืบค้นข้อมูล ให้บริการสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้อให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง 6) สถานศึกษามีการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาตามที่กำหนดในกฎกระทรวง มีการจัดทำมาตรฐานสถานศึกษา จัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี การจัดทำระบบประกันคุณภาพภายในและภายนอกสถานศึกษา จัดทำรายงานประจำปีสถานศึกษา กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา จัดทำและดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งพัฒนาคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา จัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศและใช้สารสนเทศในการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ติดตามตรวจสอบและประเมิน

คุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา นำผลการประเมินคุณภาพทั้งภายในและภายนอกไปใช้วางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะทางโรงเรียนต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ในการเข้าสู่ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ซึ่งผลการศึกษาค้างนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ เพิ่มศักดิ์ บวรวิทย์ และคณะที่ศึกษาในเรื่องการพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการสถานศึกษาเพื่อศึกษองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่ามีองค์ประกอบด้านขอบข่ายและภารกิจด้านวิชาการของสถานศึกษาประกอบด้วย 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนาระบบการเรียนรู้อย่าง 3) การวัดผลประเมินผล 4) การพัฒนาสื่อวัตกรรมการวิจัย 5) การสนับสนุนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และวิทยากร 6) การนิเทศการศึกษา 7) การพัฒนาระบบประกันประสิทธิภาพวิชาการ ด้านขั้นตอนการปฏิบัติงานของเครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการประกอบด้วย 1) การสร้างพันธสัญญาร่วมกัน 2) การติดต่อประสานงาน 3) การวิเคราะห์ปัญหา 4) การระบุเป้าหมาย 5) การวางแผนจัดทำแผน 6) การดำเนินงานตามแผน 7) การประเมินผลและการรายงาน [9]

2.3 ด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ 1) การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ทางโรงเรียนได้ดำเนินการตามโครงการส่งเสริมความสัมพันธ์ชุมชนจนทำให้ผู้บริหาร คณะครู ผู้ปกครองและชุมชนได้เข้าใจและตระหนักถึงบทบาทของตนเองต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาบุคลากรในโรงเรียนและประชาชนในชุมชนมีความสัมพันธ์อันดีต่อกันเป็นอย่างดี 2) การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทางโรงเรียนได้ดำเนินโครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารแบบ “บ้าน วัด โรงเรียน”(บวร) และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการบริหารงานของสถานศึกษา ส่งผลให้โรงเรียนมีการพัฒนาคุณภาพในทุกๆ ด้าน ทำให้ได้รับความเลื่อมใส ศรัทธาจากบุคคล ชุมชน และผู้ปกครอง 3) การสร้างส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยทางโรงเรียนได้มีการสร้าง ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยจัดทำโครงการศึกษาแหล่งเรียนรู้ โครงการพัฒนาสื่อประจำห้องเรียน โครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โรงเรียนพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา และใช้ประโยชน์จากห้องเรียนในโรงเรียน ในท้องถิ่นและชุมชน 4) การพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ มุ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน ในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้เป็นแหล่งเรียนรู้นั้น ทางโรงเรียนได้จัดทำโครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติและแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ประกอบด้วย ห้องสมุด E-library แปลงเกษตรปลอดสารพิษ บ่อปลาตก สวนหย่อม และสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติในโรงเรียนให้สามารถใช้จัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยรวมดีขึ้นโรงเรียนเป็นแหล่งการจัดการเรียนรู้ที่มีมาตรฐาน มีบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ นักเรียน สอดคล้องกับผลการศึกษาของอดิเรก บุญคง ที่ศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการจัดการศึกษาระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในชนบท ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดความร่วมมือในการจัดการศึกษาระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานในชนบท ต้องอาศัย 1) หลักการการมีส่วนร่วม การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนการประสานงาน การพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียน การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ ความต่อเนื่องเป็นระบบความเสมอภาคเท่าเทียม 2) มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการจัดการศึกษาระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน และเพื่อให้ นักเรียนมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานและคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) มีการจัดกลไกในการดำเนินการโดยกำหนดบทบาทหน้าที่ให้ชัดเจน คณะกรรมการเครือข่าย บ้าน วัด โรงเรียนรับผิดชอบประสานงานดำเนินการ ติดตาม วัดและประเมินผล ประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจกับเครือข่าย กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม/ตัวชี้วัดความสำเร็จร่วมกัน 4) มีกระบวนการดำเนินการ โดยการสร้างความตระหนัก ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ให้ชัดเจน จัดทำแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม และทำข้อตกลงร่วมกัน ประชุมชี้แจงแนวทางดำเนินงานร่วมกัน โดยการแยกงานที่ต้องปฏิบัติร่วมกัน และงานที่

แยกกันปฏิบัติอย่างชัดเจน วัดและประเมินผล ด้านประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ความพึงพอใจ และผลกระทบ อย่างต่อเนื่อง และ 5) ประเมินผลตามแผนงาน/โครงการที่เน้นการมีส่วนร่วมและความพึงพอใจจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยอาศัยเงื่อนไขที่บ้าน วัด โรงเรียนกับการเอาใจใส่ในการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่อย่างจริงจัง เพื่อสร้างความรู้สึกรับผิดชอบเป็นเจ้าของโรงเรียนให้เกิดขึ้นกับทุกฝ่าย รวมทั้งคณะผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำที่ดี [10]

2.4 ด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา ด้านการพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ ปรัชญา และจุดเน้นที่กำหนดขึ้น โดยทางโรงเรียนได้จัดทำโครงการส่งเสริมศักยภาพเด็กและเยาวชนฯ ซึ่งผลของโครงการทำให้นักเรียนมีความสามารถด้านสหกรณ์ ด้านการเกษตร และกีฬาและนันทนาการ นักเรียนมีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น บรรลุเป้าหมายและจุดเน้นของสถานศึกษาที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะจากกระบวนการมีส่วนร่วมและความร่วมมือกันของบ้าน วัด โรงเรียนที่ได้ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา การวางแผน การตัดสินใจกำหนดนโยบายรวมทั้งอัตลักษณ์ของโรงเรียน การดำเนินการ และการประเมินผลการจัดการศึกษาร่วมกันทำให้ทุกฝ่ายได้เข้าใจปัญหาและดำเนินการตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ ปรัชญา และจุดเน้นที่กำหนดขึ้นร่วมกันจนประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมในมาตรา 8 (2) คือให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สถานศึกษาที่จัดการศึกษาทุกระดับจึงต้องปฏิบัติตามโดยการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทั้งนี้เพราะเมื่อผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแล้วย่อมจะช่วยขับเคลื่อนให้การบริหารจัดการศึกษาดำเนินไปตามความต้องการของผู้ปกครองและชุมชนอย่างแท้จริง[11]

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ควรทำความเข้าใจกับคำว่าความร่วมมือในการบริหารแบบ “บ้าน วัด โรงเรียน” (บวร) ให้ชัดเจนถึงประเด็นของการมีส่วนร่วม เช่น การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในระบบ การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย หรือการมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านการศึกษากลายในชุมชน ทั้งนี้เพื่อวิเคราะห์ว่าการมีส่วนร่วมในการบริหารแบบ “บ้าน วัด โรงเรียน” (บวร) แบบใดเหมาะสมกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนวัดสังกัดกรุงเทพมหานครมากที่สุด

1.2 สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา สถาบันการอุดมศึกษา หรือมหาวิทยาลัยต่างๆ ที่เปิดสอนในหลักสูตรสาขาวิชาการบริหารการศึกษา และกรุงเทพมหานครควรนำผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ไปทำการศึกษาเพิ่มเติมโดยเลือกกรณีศึกษาจากโรงเรียนที่อยู่ในมัสยิดสังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อกำหนดองค์ความรู้ใหม่ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

1.3 เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานการจัดการศึกษา ประโยชน์ในการบริหารการศึกษาโดยส่วนรวม กรุงเทพมหานครสามารถนำผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ไปใช้ประกอบการนำเสนอแนวทางในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครให้ดียิ่งขึ้นได้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเรื่องความร่วมมือในการบริหารแบบ “บ้าน วัด โรงเรียน” ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนอื่นๆ ที่มีขนาดโรงเรียนต่างกันด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเช่นนี้ โดยกรอบทฤษฎีอื่นๆ ด้วย

2.2 ควรจะมีการศึกษาเรื่องความร่วมมือในการบริหารแบบ “บ้าน วัด โรงเรียน” ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนอื่นๆ ด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเช่นนี้ โดยกรอบทฤษฎีเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อการเปรียบเทียบหาความสอดคล้องและไม่สอดคล้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

2.3 ควรจะมีการศึกษาเรื่องความร่วมมือในการบริหารแบบ “บ้าน วัด โรงเรียน” ในการจัดการศึกษาของ

โรงเรียนวัดอื่นๆ ด้วยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ

เอกสารอ้างอิง

- [1] กันยารัตน์ แยมศรีแก้ว. (2558). การบริหารจัดการความร่วมมือของ บ้าน วัด โรงเรียน. ปรินญาดุษฎิณิพนธ์
สาขาการบริหารการศึกษา : บัณทิตวิทยาลัย มหาวิทาลัยศิลปากร.ถ่ายเอกสาร.
- [2] ชนะ สุ่มมาตย์. (2559). บ้าน วัด โรงเรียน:ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม. วงจรการพัฒนาคนที่ยั่งยืน. สืบค้นเมื่อวันที่
22 ธันวาคม 2559, จาก: <https://www.gotoknow.org/posts/131651>,
- [3] ภาณุรัฐศรี หนูมาก.(2549). กระบวนการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ต่อการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ.
วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต: คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
ถ่ายเอกสาร.
- [4] เยาวภา ประคองศิลป์. (มปป). ความจำเป็นของการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน.
ในเอกสารประกอบการเสวนาวิชาการทางการศึกษา เรื่องจำเป็นจริงหรือกับการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม
ระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน. (มปป). ถ่ายเอกสาร.
- [5] โกวิทย์ พวงงาม.(2553). การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- [6] Cohen, John M. and Uphoff, NormanT. (1977). *Rural Development Participation: Concepts and
Measures for ProjectDesign. Implementation and Evaluation* .pp.6. New York: The Rural Development
Committee Center for international studies. Cornell University,
- [7]ปรารณทัตต์ แสนวิเศษ. (2555, มกราคม – มิถุนายน). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ของโรงเรียนประถมศึกษา. วารสารบริหารการศึกษา มศว. (16):69.
- [8] ปาริชาติ วลัยเสถียร. (2552). กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่4 . กรุงเทพฯ:
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- [9] เพิ่มศักดิ์ บัวรวัช (2559). การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการของสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎิณิพนธ์: สาขาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- [10] อติเรก บุญคง. (2554). รูปแบบการจัดความร่วมมือในการจัดการศึกษาระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน เพื่อพัฒนา
คุณภาพนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในชนบท จังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎิณิพนธ์
สาขาการบริหารการศึกษา: บัณทิตวิทยาลัย มหาวิทาลัยมหาสารคาม.
- [11] สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542
และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545. กรุงเทพฯ:บริษัทพริกหวานกราฟิก จำกัด.